

Mejniki na Škofjeloškem, oz. kam bi del

V nedeljo 15. julija 2001 sem si z Jožetom Habjanom iz Škofje Loke ogledal dva kamnita mejnika na Gabrški gori. Prvi je okoli 50 metrov JV pod p.d. Njivčarjem, Janezom Igličem. Stoji na tromeji med lastniki zemljišč Njivčarjem na SZ, p.d. Roglanom na SV, (prej Debeljak, sedaj Habjan) in p.d. Hmelinčarjem na J (prej Šubic, sedaj Jelovčan). Kamen stoji okoli 7 m stran od ovinka ceste, ki pelje k Njivčarju. Po Njivčarjevi pripovedi tega kamna ni nihče nikoli nič premikal in kar trdno stoji. Njivčar spada pod Gabrško Goro 3 in v katastrsko občino Podobeno. Hmelinčar in Roglan spadata pod vas Na Logu, prvi Na Logu 15, drugi Na Logu 16, in v katastrsko občino Visoko.

Mejnik iz t. i. kamna »brusnika« – kremenovega peščenjaka v bližini Njivčarja je visok okoli 60 cm, spodaj širok okoli 30 cm in debel okoli 15 cm. Zgoraj je rahlo zaokrožen, sicer pa bolj ploščat z obrazno in hrbtno stranjo. Obrazna stran je obrnjena proti Njivčarju oz. proti SSZ. Na obrazni strani so vklesane v kamen okoli 10 cm velike črke oz. številke. Čisto zgoraj kot velik pisan »N« z visoko zaokroženo zadnjo pokončno črtico črke N in ob njej rahlo naprej nagnjeno arabsko številko 2. Pod njima je črka V (rimsko V?) in še bolj spodaj letnica 1825. Na hrbtni strani je nekako v sredini približno enake velikosti in stila naprej nagnjena kapitalna črka »P«.

Za drugi kamen mejnik je točno vedel Janez Iglič-Njivčar, ki nama ga je tudi pokazal. Stoji na Gabrški gori na tromeji med lastniki, okoli 30 metrov severno nad vikendom družine Bašelj iz Puštala.

Kamen je t. i. »hrastovec« – kremenov konglomerat. Visok je okoli 50 cm, širok

Mejnik št. 2 na Gabrški gori med k.o. Visoko in k.o. Podobeno. (Foto Vincencij Demšar)

Jože Habjan ob mejniku šte. 2 na Gabrški gori 15. julija 2001 (Foto: Vincencij Demšar)

po daljši stranici malo manj kot 30 cm in po krajši dobrih 20 cm. Obrazno je obrnjen proti jugu, kjer ima v istem stilu in velikosti kot prej opisani mejnik, napisano zgoraj pisano črko »N« in arabsko številko 3. Nižje ni bilo moč razbrati nobenega znaka. Na hrbtni strani ima vklesano naprej nagnjeno veliko kapitalno črko »P«. Mejnik ne stoji posebno trdno, kar pomeni, da ni globoko vkopan. Kamen je sedaj na novo pobarvan na vrhu v obliki treh krakov z rdečo barvo. Tu je stičišče lastnikov zemljišč: na zahodu p.d. Pešarja, Zdravka Mraka, Gabrška Gora 6, na vzhodu pa: SV p.d. Kobra, prej so se pisali Vodnik, sedaj Anton Arvaj, Gabrška Gora 5, in na JV p.d. Roglana, prej Debeljak, sedaj Habjan, Na Logu 16.

Razdalja med obema mejnikoma je okoli 400 m. Glede na sam ogled je bilo moč sklepati, da so kamni tekli po neki meji in so bili oštevilčeni, saj ima prvi omenjeni šte. 2, drugi pa 3. Kaj pomeni arabska številka pet ali črka V oz P, ni

bilo moč nič ugotoviti. Letnica 1825 pa je čas nastanka franciscejskega katastra.

Naj tu omenim, da so mi p.d. Špeglčovi – France in Jože Tavčar iz Sopotnice na slemenu proti Muretu pokazali podoben kamen leta 1992. Žal takrat nisem ne fotografiral, ne naredil vsaj opisa, kaj piše na kamnu. Spominjam pa se, da je bil mejnik visok okoli 70 cm, precej masiven in z lepo vidnimi številkami oz. črkami. Ko sem decembra 2000 spet skupaj z istima želel videti ta kamen, ga žal ni več bilo na mestu. Vse iskanje po okolici je bilo zaman. Nobeden od lastnikov ob nekdanjem mejniku, ki sem ju kmalu po tem povprašal, ali sta ga videla in ali kaj vesta o mejniku, ni nič vedel o tem. Kamna mejnika res žal ni več na prvotnem mestu, toda iz ohranjene dokumentacije bi bilo moč ugotoviti precej točno, kje je stal in kaj naj bi na njem pisalo. Tako je pokazal ogled in pogovor z ljudmi.

Kaj pa pravijo strokovnjaki in arhivi?

Kaj ti kamni, precej grobo obdelani zaradi svoje trdote, z vklesanimi črkami in številkami pomenijo, so mi pomagali razvozlati na Območni geodetski upravi Kranj, Izpostava Škofja Loka, in v Arhivu Slovenije ohranjena dokumentacija – Cenilni operati – franciscejskega katastra.

Na originalnih franciscejskih katastrskih mapah iz okoli leta 1825 niso vrisani mejniki med posameznimi katastrskimi občinami, niti v t. i. indikacijskih skicah – reambulaciji leta 1869, pač pa leta 1900 na kartah, ki jih je objavil Katastrski zavod

s pojasnilom, da gre za stanje leta 1900 in da je bilo premerjeno leta 1825. Iz teh je razvidno, da so bili med (tistimi katastrskimi občinami, ki sem si jih ogledal) katastrskimi občinami postavljeni mejniki, precej verjetno v enakem stilu, z ustrežno vsebino. Razdalja med posameznimi mejniki ni enaka, temveč se je prilagajala terenu in lastništvu. Ko se bo našlo še več tovrstnih mejnikov, bo moč ugotoviti, po kakšnem sistemu so vklesali na mejnik črke in številke in ali so povsod vklesali na ustrezno stran začetnico imena tiste katastrske občine, kamor je bila ta tudi obrnjena. Na tromejih katastrskih občin so na kartah vrisani mejniki kot trikotniki, vmes pa s polkrožno obliko zgoraj, kot nekdanji obcestni kamni.

V prvem zgoraj opisanem primeru mejnika predpostavljam, da črka N pomeni die Numer – številka, V pomeni Visoko (katastrska občina) in P Podobeno (katastrska občina). Številka 1825 pa pomeni letnico meritev in tudi letnico, ko so mejnike postavljali. Kar sama se ponuja primerjava z mejniki med državami, kjer so prav tako vklesane oz. vtisnjene začetnice držav, zaporedna številka in letnica postavitve mejnika.

Mejnik na tromeji med katastrskimi občinami Podobeno, Visoko in Sopotnica ima po dokumentaciji številko 19. Zanimivo bi bilo ugotoviti, ali so bile vse te tri začetnice vklesane v ta kamen.

Iz pregleda samo katastrskih map še ne bi bilo moč z gotovostjo zapisati, da so te mejnike postavljali že ob nastanku franciscejskega katastra. Gojmir Mlakar v knjigi *Meje: posestne in državne*, Ljubljana, 1996, na str. 18 piše, kako so merili pri nas po načrtih grafične metode leta 1831. *«V naravi takrat meje največkrat niso bile z zamejičenjem vidno označene. Pred meritvijo je geometer le približno ugotovil potek meje, mejne točke pa je ob tej priložnosti označil le s količki.»* Ali so mejnike z napisi postavljali kasneje in datirali z letom 1825? Ne. V t. i. Cenilnem operatu za vsako katastrsko občino so tudi natančno popisali potek meje in kje stoje mejniki. Tako na primer piše v operatu za katastrsko občino Visoko, da je na meji te občine z katastrsko občino Dobje in Kovski vrh na Kuclju vzhodno od Hotovlje mejnik – kamen z začetnicami teh treh katastrskih občin. S križi so označevali tudi meje na posameznih drevsih, tako pravi zapis iz leta 1825.

Janez Igljč ob mejniku štev. 3 na Gabrški gori 15. julija 2001 (Foto: Vincencij Demšar)

Mejniki med različnimi lastniki so v naravi precej različni, pa tudi na različne načine označeni. Tudi ob različnih časih so ustrezne geodetske službe uradno predpisovale različne materiale in oblike. V zgodovini pa je bila pisanost še večja, saj so posamezna gospostva ali mesta imela pravico označiti svoj teritorij. Mesto Ljubljana je že v srednjem veku imelo z mejniki označen t. i. pomerij (Burgfried). Ali je tudi mesto Škofja Loka imelo tak pomerij? Dr. Blaznik v knjigi Škofja Loka in loško gospostvo na to ne da odgovora.

Kdaj pa je mesto Škofja Loka postavilo po mejah svoje posesti posebej lepo obdelane kamne iz kamnitniškega kamnoloma z vklesano veliko kapitalo črko M, ni znano. Dva taka kamna – mejnika sta se ohranila nad Poljansko cesto na vzhodnem pobočju Krancelja oz. točneje Štangrufa v Škofji Loki med privatnimi parcelami števil. 392 in 393 na eni strani in občinsko parcelo števil. 383/1 katastrske občine Škofja Loka. Eden od teh dveh je odbit in ni več na svojem prvotnem mestu, sicer lepo ohranjen, drugi pa slabo ohranjen, vendar še vedno v svoji funkciji. Mejnika gledata okoli 25 cm iz tal. Ali je občina imela tako označene vse svoje posesti ali samo del parcele, kjer je imela in ima še v bližini kamnolom. Zakaj je čutila potrebo po takem načinu označitve? Ta vprašanja še čakajo na odgovor.

Priložene fotografije naj pomagajo ustvariti boljšo predstavo o obravnavani problematiki.

Lepo se zahvaljujem Jožetu Habjanu in Janezu Igliču iz Škofje Loke, ki sta me opozorila in mi v naravi pokazala oba mejnika, konfina. Prav tako velja zahvala za vso strokovno pomoč strokovnim delavcem Območne geodetske uprave Kranj. Izpostava Škofja Loka.